

LÜBNAN ÜLKE PROFİLİ

MAYIS 2019

1.TEMEL SOSYAL & İDARİ GÖSTERGELER

Devletin Adı	Lübnan Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Parlamenter demokrasi
Başkenti	Beyrut
Cumhurbaşkanı	Michel Aoun (31 Ekim 2016 -)
Başbakanı	Saad Al Hariri (2019 Ocak -)
Bağımsızlık (Milli) Günü	22 Kasım 1943
Resmi Dili	Arapça (İş dünyasında İngilizce ve Fransızca da yaygındır)
Ülke Nüfusu (2017)	6.082.357 (DünyaBankası)(1,5 milyon Suriyeli)
Beyrut Nüfusu (2017)	2.277.110 (Dünya Bankası)
Nüfus Yapısı	% 95 Arap, % 5 Diğerleri (Ermeni & Süryani)
Dini Yapı	%60 Müslüman, %30 Hıristiyan, %10 diğerleri.
Başlıca Şehirleri	Beyrut ve Trablus (Tripoli) en büyük yerleşim alanlarıdır. Büyük deniz limanları Beyrut ve Trablus Limanları'dır. İşleyen Havaalanı, Beyrut Rafik Hariri Ulusl. Havaalanıdır.
Hafta sonu tatili	Cumartesi & Pazar
Başlıca tatil günleri (2019)	1 Ocak-Yılbaşı, 19 Nisan-İyi Cuma, 21 Nisan-Paskalya, 1 Mayıs-İşçi Bayramı, 5 Haziran-Ramazan Bayramı, 12 Ağustos-Kurban Bayramı, 10 Eylül-Aşura Günü, 1 Kasım-Azizler Günü, 22 Kasım-Bağımsızlık Günü, 25 Aralık-Noel tatili
Döviz kuru	1 Dolar = 1507,5 LPB (sabit)

İdari Yapı:

Lübnan, 22 Kasım 1943 yılında Fransa'dan bağımsızlığını ilan etmiştir. 1945 yılında Arap Birliği'nin kurucu üyesi, daha sonra ise Birleşmiş Milletlerin üyesi olmuştur.

1970'li yılların başından itibaren komşu ülkelerde baş gösteren istikrarsızlık Lübnan'ın iç siyasi/iktisadi dengelerini olumsuz etkilemiş ve bunun sonucunda 1975 yılı Nisan ayında başlayan iç savaş 1978 ve 1982 yıllarında İsrail'in ülkeyi işgali ile doruk noktaya ulaşmıştır. Bu dönemde devlet otoritesi ciddi şekilde zayıflamış, altyapı büyük oranda zarar görmüş ve vasıflı işgücü ülkeyi terk etmiştir. 1989 yılında Suudi Arabistan'da imzalanan Taif Anlaşması ile Ekim 1990'da çatışmalar (iç savaş) son bulmuştur.

Hâlihazırda Lübnan'ın anayasal sisteminin temelini, Taif Barış Anlaşması'nın akabinde kabul edilen 21 Eylül 1990 tarihli Anayasa oluşturmaktadır. Anayasa'da, Lübnan Cumhuriyeti'nin bağımsız ve birleşik bir yapıya sahip olduğu dünyaya ilan edilerek parlamenter demokrasiye, özel mülkiyete, serbest piyasa ekonomisine, dengeli bir bölgesel kalkınma gibi konulara vurgu yapılmıştır.

Siyasi sistem, "kuvvetler ayrılığı" prensibinden hareketle yasama, yürütme ve yargının yanısıra bir dizi kontrol ve denge mekanizmalarını içermektedir. 128 üyeli Parlamento'nun seçimleri 4 yılda bir yapılmaktadır. Yürütme, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'ndan (Hükümet) oluşmaktadır. Kuruluş Mevzuatında; Cumhurbaşkanı'nın hristiyan, parlamento başkanının müslüman (şii) ve başbakanın müslüman (sünni) olması kabul edilmiştir. Yargı Sistemi, İdare Mahkemesi ve Adli Mahkemelerden oluşmaktadır. En üst yargı organı dört yüksek hakimden oluşan Meclis Al Adli'dir.

Sosyal Yapı:

Ülkede son resmi nüfus sayımı 1932 yılında yapılmış olup 2018 yılı itibariyle nüfusun (1 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı dahil) 6,2 milyon kişi civarında olduğu tahmin edilmektedir. Nüfus artış oranı %2,6'dır. Nüfusun %23'ü 0-14 yaş ve %68'i 15-65 yaş aralığındadır. Şehirleşme oranı %88'dir. Aktif işgücü 2,2 milyon kişi olup, nüfusun %36'sıdır. İşsizlik oranı ise %6,6'dır. (DB-2017)

Lübnan'da Müslüman grup ülke nüfusunun yaklaşık %60'ini oluşturmakta iken, Hristiyan grup yaklaşık %30'ini temsil etmektedir. Diğerleri (Dürziler, vb) %10 civarındadır. Ülke nüfusunun %95'i Arap, %5'i diğer gruplardan (Ermeni, Süryani, Türk, Kürt) oluşmaktadır.

Ülkedeki toplam göçmen sayısı ülke nüfusunun %30'unu aşmıştır. Kamplarda yaşayan Filistinli (400 bin) ve Suriyelilerin (yaklaşık 1,5 milyon) oluşturduğu göçmenler (özellikle Suriyeliler) Lübnan'ın ucuz işgücü ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak bu durum, hükümet üzerinde toplumsal baskı oluşturduğu gibi, yerel istihdamı ve genel ekonomik kriz ortamında kamu giderlerini de olumsuz etkilemektedir (IMF).

Beyrut'un Ortadoğu'nun en pahalı şehirlerinden biri olması, ekonomik durumu yoksullar için daha da zorlaştırmaktadır. Yoksulluk oranının yüksek olması, pahalı bir ülkedeki gelir dağılımının bozukluğunu göstermektedir.

Kaliteli eğitim sistemine sahip Lübnan, zengin bölge ülkelerine yetişmiş/kalifiye insan göçü vermektedir. Yurtdışında yaşayan Lübnan vatandaşı sayısı, ülkedeki nüfustan en az iki kat fazla olduğu (10-15 milyon kişi) çeşitli kaynaklarda ifade olunmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre:

Lübnan'ın başlıca doğal kaynakları; Doğal taş, kireçtaşı, demir cevheri, deniz tuzdur. Ancak madencilik önemli bir ekonomik değer üretmemektedir. Ülkenin açıklarında doğal gaz ve petrol rezervleri olduğu tahmin edilen bölgelerde off-shore arama faaliyetlerine yeni başlanmıştır. Lübnan kıta sahanlığında işletmeye açılmak üzere daha önce tespit edilen 10 adet off-shore sahadan beşinin daha 2019 yılında ihale sürecine açıldığını duyurmuştur. Biri ülkenin güneyinde diğeri kuzeyinde bulunan, kısmen daha yüksek potansiyel barındırdığı düşünülen ve hızlı bir üretim sürecine tabi olabileceği beklenen iki off-shore saha daha önce yapılan ihale süreci sonunda TOTAL-ENI-Novatek konsorsiyumuna tahsis edilmiştir.

Ormanlık alanların tahribi (yüzölçümünün %13'ü ormanlık), sulak arazilerin kuraklaşması, içme suyu kaynaklarının yetersizliği, kanalizasyon atıklarının yol açtığı su kirliliği ve sanayi atıklarından doğan kirlenme ülkenin başlıca çevresel sorunlarıdır.

Coğrafi Konum & İklim:

Akdeniz'in doğu kıyısında 10.452 km² yüzölçümüne sahip olan Lübnan'ın yarısından fazlası bin metrelik rakımın üstündedir. Kuzeyden güneye iki sıra paralel dağ silsilesi yer almaktadır ki, arasında yer alan bekaa vadisi, elverişli iklimi ve verimli toprakları ile tarım için uygun bir bölge konumundadır. Asi ve Litani nehirleri de vadinin sulanması için önemli birer doğal kaynaktır.

Dört mevsimin yaşanabildiği ve tipik Akdeniz iklimine sahip Lübnan'da yaz ayları yağmursuz, ve sıcak, kıyı kesimleri nemlidir. Kış mevsimi yağmurludur. Bin metrenin üzerindeki yüksekliklerde ise kar yağmaktadır. En büyük şehirleri; başkent Beyrut, kuzeyde Trablus'tur. Ülkenin sınır komşuları Suriye ve İsrail'dir.

2. TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	Birim	2016	2017	2018*	2019*	2020*
GSYİH (cari fiyat)	milyar \$	51,2	53,4	56,5	58,2	60,6
GSYİH kişi başına (cari fiyat)	\$	8.530	8.778	9.257	9.607	10.070
GSYİH büyüme (sabit fiyat)	%	1,6	0,5	0,25	1,3	1,9
Toplam Tasarruf / GSYİH	%	0,0	-6	-4,9	-4,6	-3,5
Bütçe Dengesi / GSYİH	%	-9,4	-8,5	-10,9	-11,7	-11
Toplam Kamu Borcu / GSYİH	%	146	149	151	158	163
Enflasyon (tüketici fiyatları-ort)	%	-0,8	4,4	6	2	2,3
Cari İşlemler Dengesi	milyar \$	-11,8	-13,7	-15,2	-16,4	-17,2
Cari İşlemler Dengesi / GSYİH	%	-23	-25	-27	-28	-28

IMF, (*)tahmin

Ekonomik Durum:

Lübnan ekonomisi, hizmet sektörü (bankacılık/finans, sigortacılık, turizm, emlak/inşaat) ağırlıklı bir yapı sergilemektedir. Hizmet sektörünün GSYİH içinde payı %80 civarındadır. Sanayi sektörünün milli gelir içindeki payı ise %10-12'ler seviyesinde olup yurtdışında yaşayan Lübnanlıların ülkeye havale ettiği dövizin (remittances) ekonomiye katkısına yakındır.

Lübnan ekonomisinin gelir kaynakları, kamu harcamalarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Dış ticaret ve Kamu Bütçesi sürekli açık vermektedir. İç siyasi krizler nedeniyle 2005 yılından beri Parlamento'da genel kamu bütçesi kabul edilemediğinden, bütçe faaliyetleri Hükümet tarafından geçici (ad-hoc) şekilde yürütülmektedir.

Lübnan, coğrafya ve nüfus olarak küçük bir ülke görünümünde olmasına rağmen, özellikle ithalat açısından çevre ve komşu ülkelerin büyük çoğunluğundan daha büyük bir pazar potansiyeline sahiptir. Suriye iç savaşı nedeniyle bölge ülkelerine yönelik karayolu taşımacılığı zorlaşmış ve ihracat navlun (sigorta) maliyetlerinin yükselmesine yol açmıştır. Hükümet, dış ticaretin denizyoluyla yapılmasını teşvik etmek amacıyla sektör için bazı destek kararları almıştır.

Yüksek düzeydeki dış ticaret açığı; büyük oranda yurtdışındaki Lübnanlıların gönderdikleri sermaye transferiyle (ve petrol zengini Körfez Arap ülkelerinden özellikle gayrimenkul yatırımları şeklinde gelen yabancı sermaye) ve turizm gelirleri ile telafi edilmeye çalışılmaktadır. Lübnan vatandaşları tarafından ülkeye havale edilen toplam döviz miktarı (remittances) 2017 yılında 7 milyar dolar olmuştur (Dünya Bankası). Bu sermaye

transferindeki artışın sürekli olmaması/azalması ve global/bölgesel ekonomik ve siyasi krizler Lübnan ekonomisini olumsuz etkilemektedir.

Lübnan ekonomisinde inşaat ve gayrimenkul satışları önemli bir gelir kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle zengin Körfez Arap ülkeleri vatandaşlarına Lübnan'da gayrimenkul edinme konusunda sağlanan kolaylıklar, Lübnan'a önemli bir nakit sermaye akışının oluşmasını sağlarken, bankacılık sektörünün gelişmiş olması ve sektördeki gizlilik ilkesi yabancı sermaye yatırımlarını ve girişini ayrıca teşvik edici bir unsur olmaktadır.

Ülkedeki kalifiye işgücü ve müteşebbis kabiliyetinin yüksek olmasının ve daha önemlisi tüccar diasporanın getirdiği dinamizm, Lübnanlıların Beyrut'ta konuşlanıp dünya çapında ticaret yapmalarını, Çin, Türkiye gibi sanayi yapısı güçlü rekabet gücü yüksek ülkelerden alıp Körfez ülkelerine, Afrika ülkelerine satmalarını sağlayan bir (transit) yapı oluşturmuştur. Bu yapı ve dinamizmi besleyen önemli bir unsur ise, ülke ekonomisinin liberal ve açık piyasa özelliğidir.

Lübnan bankalarının yurtdışında yatıracakları kaynaklar, özsermayelerinin %25'ini aşmamaktadır. Bankacılık sektörüne yönelik gerçekleştirilen sıkı finansal düzenlemeler, güvenli liman arayan ilave yabancı fonların Lübnan bankalarına yönelmesi, Lübnan Poundu'nun, Dolar'a sabitlemiş olması dolayısıyla enflasyon ve fiyat artış baskısının hafiflemesi ve düşüşe geçen petrol fiyatlarının Lübnan'ın ithalat maliyetini azaltması sayesinde, ekonomi uluslararası mali krizden ilk etapta az etkilenmiştir.

Ancak, global finansal krizin ve akabinde petrol fiyatlarındaki gerilemenin petrol zengini Körfez Arap ülkelerinin ekonomilerine olumsuz tesir etmesi ve son olarak 2016 yılı başlarında İran'la siyasi kriz yaşayan Suudi Arabistan'ın (ve diğer Körfez Arap ülkelerinin) Lübnan'a sağladığı ekonomik desteği azaltmasıyla birlikte Lübnan ekonomisinin (gelirlerinin) daha fazla negatif yönde etkilenmesine yol açmıştır. Körfez Bölgesi ülkeleriyle yaşanan ekonomik gerginlik bölge ülkelerinde çalışan yaklaşık 500 bin Lübnanlı'nın işini kaybetme endişesi yaşamasına ve Lübnan'a sermaye girişinin (remittances) azalmasına yol açmış, ayrıca daralan iç talep reel sektörü ve (göçmen Suriyelilerin ucuza çalıştırılması nedeniyle) istihdamı olumsuz etkilemiştir.

Dünya Bankası verilerine göre, yurtdışında yaşayan Lübnanlıların ülkeye havale ettiği döviz tutarı (remittances) 2016 yılında 7,6 milyar dolar iken, 2017 yılında 7 milyar dolar olmuştur.

Lübnan gelişmiş ticaret sistemi, ekonomi ve yatırım politikalarında kısıtlama yapılmaksızın sürdürülen uzun bir geçmişe sahiptir. Hükümet ekonomide müdahaleci olmayan (liberal) bir tutum sergilemektedir. Lübnan'da sermaye ve mal hareketlerinin giriş çıkışında herhangi bir kısıtlama yoktur.

Lübnan yabancı yatırımı memnuniyetle karşılamaktadır. Lübnan'da özel iş kurma ve işletme önünde, sınırlı istisnalar dışında, hukuki bir kısıtlama bulunmamaktadır. Döviz kontrolünün olmaması, yabancı yatırımcıları istedikleri biçimde sermaye ithali ve ihracı yapma konusunda serbest bırakmaktadır.

Serbest piyasa ekonomisine sahip Lübnan, özel girişime dayanmaktadır. Özel sektör ortalama talebin %80'ine katkıda bulunmaktadır. Tarım, sanayi, inşaat, ticaret ve turizmin yanısıra bankacılık/finans, otelcilik, medya, reklamcılık, danışmanlık ve mühendislik sektörlerini ihtiva etmektedir. Bu sektörler için, uluslararası rekabet dolayısıyla sadece sınırlı düzeyde koruma vardır.

Dünya genelindeki finansal kriz ve ekonomik küçülmeden etkilenen Lübnan ekonomisi de düşük büyüme eğilimini sürdürmektedir. Komşu Suriye’de süregelen iç savaş da ekonominin gidişatını olumsuz etkilemektedir. (IMF). Bu nedenle son dönemde piyasada yaşanan bir durgunluktan bahsetmek mümkündür.

Lübnan ekonomisini (yatırımı, ihracatı, turizmi ve özel tüketimi, istihdamı) olumsuz etkileyen diğer başlıca iç ve dış sorunlar; iç siyasi gerilimler, Suriye iç savaşı ve bundan kaynaklanan göçmen sorunu ve iç güvenlik endişesi, global finansal kriz/dünya ekonomisindeki yavaşlama, petrol fiyatlarının düşük seyretmesi, İran nedeniyle 2016 yılının başlarında Suudi Arabistan (ve KİK ülkeleri) ile siyasi/ekonomik ilişkilerin soğumasıdır. Dolayısıyla, Lübnan ekonomisinin düşük bir hızda büyümeye devam etmesi beklenmektedir.

Yerli ve yabancı yatırımlardaki azalmanın yanısıra, Suriye krizinden kaçan yaklaşık birbuçuk milyon Suriyeli göçmenin bir kısmının, aynı zamanda pahalılığın yaşandığı Lübnan’da ucuz işgücü oluşturması Lübnan’daki yüksek oranlardaki işsizliğin azaltılmasını (ve yoksulluk ile mücadeleyi) engelleyen unsurlardan biridir. Ekonomik gelirlerdeki azalışa karşın kamu giderlerinin artması, kamu borçlanma ihtiyacının, bütçe açığının ve cari açığın büyümesine yol açmaktadır. Bu durum ilave (dış) finansman ihtiyacını ve borçlanmaya sebep olmaktadır.

Ancak, potansiyel oranda büyüemeyen ve yeni istihdam olanakları yaratamayan bir ekonomiye sahip Lübnan’ın üniversite mezunu (kalifiye) gençleri ülkeden ayrılarak (beyin göçü) zengin yabancı ülkelerde iş arama yolunu tercih etmektedir. İşsizlik oranının % 20’ler seviyesinde olduğunu tahmin edilmektedir.

Ekonominin yavaşlamasına sebep olan siyasi ve güvenlik sorunlarına ilaveten, günde iki üç saat elektrik kesintisi halkın maruz kaldığı başlıca günlük sorunlar arasındadır. Başkent Beyrut’ta günde 9 saate varan, diğer şehirlerde ise 12 saatlik planlı elektrik kesintileri halkın mahalleler bazında oluşturduğu özel jeneratör ağı ile telafi edilmeye çalışılmaktadır.

Dünya Bankasının 2019 yılında yaptığı araştırmaya göre; iş yapma kolaylığı (ease of doing business) açısından Lübnan 190 ülke içinde 142. sırada yer almıştır.

2019 yılı Ocak ayında kurulan yeni hükümetin öncelikleri arasında; elektrik kesintileri, evsel atık yönetimi, sağlık sisteminin iyileştirilmesi, altyapı (temiz içme suyu ve kanalizasyon) sorunları çözmek, internet hızını artırmak, doğrudan yabancı sermaye çekmeye yönelik yatırım ve kamu maliyesinde reformlar (vergi sisteminin iyileştirilmesi, bütçe açığı, kamu borçlarının azaltılması gibi) ile işsizlik yer almaktadır (medya).

Doğrudan Yabancı Yatırımlar:

Lübnan’da Yatırım Geliştirme 360 sayılı Kanunu 16 Ağustos 2001’de yürürlüğe girmiştir. Bahsekonu Kanun ile yatırımlara vergi istisnası, çalışma izni, birtakım ücret indirimleri sağlanmakla birlikte, enerji, toprak ve işgücü maliyetlerinin yüksek olması ve pek çok ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmış olması nedeniyle sanayi yatırımları için Lübnan uygun bir tercih olarak görülmemektedir. Ancak, Lübnan’ın Ortadoğu’nun en önemli turizm merkezlerinden biri olması dolayısıyla ülkedeki turizm yatırımlarında artış potansiyeli bulunmaktadır. Lübnan’da yapılacak yatırımlara bölgeler itibarıyla değişik teşvikler verilmektedir (Yatırım Kurumu- <http://investinlebanon.gov.lb/>). Bununla birlikte; ülkedeki ticari projeler ve konut yatırımları için sağlanan fonların büyük bir kısmı yurtdışında yaşayan

Lübnanlı vatandaşlardan ve Körfez Arap ülkelerinden sağlanmış, bu fonların bir kısmı lüks konut inşaatlarında harcanmıştır.

Lübnan'da müteahhitlik (alt ve üstyapı), enerji (elektrik, petrol ve gaz) ve turizm sektörü yabancı yatırım bekleyen alanlardır. Dünya Bankası verilerine göre, ülkeye gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı 2015 yılında 2,1 milyar dolar iken, 2016 ve 2017 yıllarında 2,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Lübnan'daki bankacılık sektörünün gelişmiş olması ve gizlilik ilkesi ile kaliteli eğitim sistemi ve medeni iş ortamı ülkeye yabancı sermaye girişini olumlu etkilemektedir. Nitekim, yerel ekonomi uzamanları banka mevduatlarının artıyor olmasını, iç finansman kaynağı temini açısından ekonomide olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedir.

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Lübnan'da fikri mülkiyet haklarının (ticari marka/trademark, patent, endüstriyel tasarım/industrial design, telif hakkı/copyright) korunmasına yönelik tescil işlemleri için Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına (Koruma Bürosu/Protection Bureau) müracaat edilmesi gerekmektedir. Bakanlığın ticari markayı veya patenti onaylaması ve resmi gazetede yayımlanmasından sonra ilgili ürüne 15 yıl koruma sağlanmaktadır. Bu süreye Lübnan sınırsız yenileme imkanı tanımaktadır. Yabancı ürüne ait marka tescil işlemi için ürün sahibi yabancı firmanın Lübnan'da yerleşik olarak ikamet eden bir şahsı temsilci olarak yetkilendirmesi gerekmektedir. (Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı: <http://www.economy.gov.lb/index.php/serviceSubCat/2/7/2>)

Şirket Kurma Mevzuatı

Yabancı yatırımcılar, Lübnan'da bir şirket kurabilir, ortak yatırım yapabilir veya şube ve temsilcilik açabilirler. Yerli ve yabancı firmalar ulusal ticari mevzuat ve kurallara tabidirler ve eşit muamele görmektedir. Anonim Şirket, yönetim kurulu asgari 3 azami 12 kişi ve 30.000.000 LL (yaklaşık 20.000 \$) sermaye, merkez ofis Lübnan'da olması ve yönetim kurulunda çoğunluğun Lübnan'lı olması koşuluyla veya Limited Şirket ortakları asgari 3 azami 20 kişi ve 5.000.000 LL (yaklaşık 3.500 \$ sermaye) olarak kurulabilir.

Her yeni kurulan şirket yıllık olarak Lübnanlı avukat tutmak mecburiyetindedir. Beyrut Barosu Avukat Ücretlerini Ocak 2013 ten itibaren minimum yıllık 9.000.000 LL olarak belirlemiştir.

Lübnan'da yeni bir firma kurulumu için bürokratik ve yasal olarak yapılması gerekenler ve süreler

No.	İşlemler	Tamamlama Süresi	Baro Fiyatı
1	Avukat tutmak	1 gün	3.000.000 LL yıllık Avukatlık ücreti+150.000 Lübnan Lirası vekalet ücreti
2	Bankada sermaye yatırma işlemi	2 gün	ücretsiz
3	Şirket Sicil kaydı	3 gün	
4	Maliye Bakanlığına Bildirim	2 gün	ücretsiz
5	Sosyal Güvenlik kurumuna kayıt	1 gün	ücretsiz

Lübnan'da temsilcilik ofisi veya Lübnan şirketi açmanın yöntem ve maliyetleri

Lübnan'da faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalar şube (branch) veya temsilcilik bürosu açabilmektedirler. Şubeler her türlü ekonomik faaliyette bulunma hakkına sahipken, temsilcilik büroları sadece ürün pazarlaması veya halkla ilişkiler gibi ticari olmayan alanlarda

faaliyette bulunabilmektedir. Her iki tür de Ekonomi ve Ticaret Bakanlığından faaliyet izni almak zorundadır. Başvuruda istenilen belgeler:

- Şube/temsilcilik m¼d¼r¼ veya avukat tarafından imzalanmış başvuru yazısı.
- Ticaret Odası, L¼bnan B¼y¼kelçiliđi ve L¼bnan Dışışleri Bakanlığı tarafından tasdiklenmiş firma kuruluş anlaşması (articles of association). Yeminli terc¼me b¼rosunda Arapçaya terc¼me ettirilmeli ve Adalet Bakanlığında tasdik ettirilmelidir.
- Y¼netim kurulu veya benzer bir organ tarafından alınan b¼ro/temsililik açma ve m¼d¼r atamasına dair kararlar. Başvuru yazısında olduğu gibi 4 aşamalı terc¼meli ve tasdikli olmalıdır.
- L¼bnan'da yerleşik bir noterden alınmış imza yetkisi.

İlgili birimin başvuruyu 7 g¼n içinde inceleyerek uygun g¼r¼ld¼đ¼n¼ bildirmesini m¼teakip 1.800.000 LL (yaklaşık 1.200\$) kayıt ¼creti Maliye Bakanlığına yatırılır. Makbuzun bir ¼rneđinin Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının Ticaret Departmanına verilmesini m¼teakip yetkililer, 10 g¼n içinde firmanın resmi gazetede yayınlanmasını sağlayacak belgeyi (notice) verir. İlanın Resmi Gazetede yayınlanmasına dair ¼cretin ¼dendiđini g¼steren belgenin Ticaret Departmanına verilmesinden sonra orijinal belge (notice) firmaya teslim edilir.

Resmi gazetede yayın ¼creti satır başına 5.000 LL'dır (yaklaşık 3,3 \$). Buna terc¼me ve resmileştirme ¼creti eklenir.

Orijinal belgenin (notice) alınmasını m¼teakip Őubenin Beyrut Ticaret Siciline işlenmesi gerekmektedir. Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına sunulan belgelerin tasdikli terc¼mesinin başvuruda verilmesi gerekmektedir. Ticari kaydın yapılması için talep edilen ¼cret 900.000 LL'dır (yaklaşık 600\$).Temsilcilik açaabilmek için ticari kayıt yaptırmaya gerek yoktur.

Vergi Uygulamaları

Gelir vergisi yıllık net kar ¼zerinden % 17 olup, kâr payının dağıtımındaki vergi oranı (paranın transferi) ise, % 10'dur. Ayrıca, anonim Şirketleri (yabancı Şirket Őubeleri dahil) 2.000.000 LL (1330\$) yıllık g¼t¼r¼ toplam lisans vergisiye tabidirler (Annual lump sum license fee).

12 Mayıs 2004 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 29/04/2005 tarihli ve 5343 sayılı Kanunla onaylanan "T¼rkiye Cumhuriyeti ile L¼bnan Cumhuriyeti Arasında Gelir ¼zerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi ¼nleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması" 07/08/2006 tarihinde işlerlik kazanmıştır.

L¼bnan Devlet İhalelerini Kazanan Yabancı Şirketlerin ¼deyeceđi Vergiler

Altyapı ihalesi kazanan firma proje s¼resi 6 aydan daha kısa ise, L¼bnan'da ofis veya Şube açma zorunluluğu taşımamaktadır. Bu durumdaki bir firma mevzuat gereğince karlarının %17'i oranında vergi verirler. Kar oranı ise devlet tarafından ihale bedelinin %15'i (m¼řavirlik firmaları için % 50'si) olarak belirlenmiştir.

Proje s¼resinin 6 aydan daha uzun olması durumunda firmaların L¼bnan'da Şube açması gerekmekte ve vergilendirilmeleri normalde L¼bnan'da sağlanan kazançlar ¼zerinden %17 oranında yapılmaktadır. Ancak, kamu sekt¼r¼ için çalışan firmalarda kar marjı %10 olarak uygulanmaktadır.

Buna ilaveten, L¼bnan'da Şube açaan bir firma karı ¼zerinden % 10 oranında (distribution tax) kar dağıtımı vergisine tabi olmaktadır.

Son olarak ise, binde 4’u sözleşme esnasında (sözleşmenin tebliğ tarihinden itibaren 5 iş günü içinde) ödenen, kalan binde 4’ü ise hakedişlerden kesilen toplam binde 8’lik damga vergisi uygulanmaktadır.

(Bu durumda, Lübnan’da altyapı ihalesi kazanıp şube açan bir firmanın ödeyeceği vergi oranı: %10 (kar marjı) * %17 (vergi oranı - profit tax) + %10 (kar marjı) * %10 (vergi oranı - distribution tax) + % 8 (damga vergisi) = %1,7 + %1,0 + % 0,8 = % 3,5 olmaktadır.)

Yıllık geliri 100.000 ABD Dolarını aşan firmaların KDV bildiriminde bulunması zorunluluğundan dolayı ihaleyi kazanan firma yaptığı alımlarda %11 KDV ödemekte ancak, iş bitiminde bunları geri alabilmektedir.

Muafiyetler

Holding şirketleri, offshore şirketler, eğitim kurumları, hastaneler, kooperatif birlikleri, sendikalar, yerel hava ve deniz taşımacılığı şirketleri ve turistik kuruluşların karları kurumlar vergisinden muafır. Ancak yıllık maktu bir meblağ ödenmektedir.

Offshore şirketlerin Lübnan'da yabancı çalışanlarının ücretinin % 30’ u vergiden muafır. Yabancı girişimciler sosyal güvenlik primini ülkesinde ödüyorlarsa Lübnanda bu primi ödemekten muafırlar.

Yatırımcılar Lübnan hükümetinin 32 ülke ile imzaladığı çifte vergilendirme anlaşmalarından yararlanabilirler.

Sosyal Güvenlik Uygulaması

26 Eylül 1963 gün ve 13955 sayılı Sosyal Güvenlik Yasası’na göre Sosyal Sigorta Fonu tarafından hazırlanan ve aşağıda yer alan 15.07.2002 tarihli “Cari Katılım Tablosu”nun incelenmesinden de görüleceği üzere, Genel Kurum ve Kuruluşlar sütunu altında yer alan; Kıdem tazminatı kesintisi (maaşın % 8.5’ü), aile yardımı (maaşın % 6’sı) ve sağlık (maaşın % 8’i işverence, % 3’ü işçi tarafından karşılanmak üzere toplam % 11) primlerinin hesaplanması sonucunda işveren payı % 22,5, işçi payı ise % 3’dir.

Sosyal Güvenlik Ödemeleri

Bölüm	Oran	Oranın Uygulanacağı Maaş (LL)	Primler (LL)
		Tavan (27.12.2012 tarih ve 54 sayılı Lübnan Resmi Gazetesinde yayımlanan 9602 sayılı Hükümet Kararnamesi uyarınca)	
Sağlık	% 11(% 3’ü çalışana ait)	2.500.000	225.000
Kıdem Tazminatı	% 8.5	Maaş tutarı	Maaşa göre
Aile Yardımı	% 6	1.500.000	90.000
TOPLAM %	% 25.5	Aylık Toplam	X.....LL
		Dönem Toplamı (3 aylık)	X*3

Yabancı Personel Çalıştırılması

Lübnan’da uygulanan asgari ücret 675.000 LL (yaklaşık 450\$ + 125\$ Ulaşım bedeli) olup, haftalık çalışma süresi 48 saattir. Yabancı işçilerden “iş permisi” için gelirine bakılmaksızın yıllık olarak aşağıdaki maktu ücretler talep edilmektedir.

- Üst yönetici	1.800.000 LL (1.200\$)
- Teknik personel	960.000 LL (640\$)
- İşçi	480.000 LL (320\$)
- Ev hizmetleri	240.000 LL (160\$)

Diğer taraftan, yabancı bir firma Lübnan’da işçi çalıştırmak istediğinde, çalıştıracağı işçinin kendi ülkesinde sigortalı olduğunu belgeleyebilir ise, Lübnan’da tekrar sigorta yaptırmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak, işçinin herhangi bir sigorta kapsamında olmaması halinde, Lübnan’da sigortalanması zorunludur. Suriyeli işçiler ülkeye girerken pasaport veya kimliklerine “çalışamaz” damgası vurulmadığından otomatikman legal işçi statüsü kazanmaktadırlar. Düşük ücretle (günlük ortalama 20 \$ yevmiye) çalışan bu işçiler zaman zaman firmalarca geçici olarak istihdam edilmekte, böylece firmalar sigorta primi ödemekten imtina edilmektedirler.

Ayrıca, Lübnan’da herhangi bir iş dalında temsilcilik açmak suretiyle bu ülkede uzun süre kalmayı planlayan firmaların getirecekleri personeli kendi ülkelerinde sigortalı olsalar dahi yeniden sigorta ettirmeleri mecburi olup, bu durumda çalışanın aylık ücretinin %25,5’lik kısmı sigorta primi kesintisine esas teşkil etmektedir.

3. TÜRKİYE LÜBNAN TİCARİ İLİŞKİLERİ

Genel Durum:

Lübnan iç savaşı ve bölgedeki istikrarsızlıklar nedeniyle, Türkiye ile Lübnan arasındaki ilişkilere hâkim olan durağan seyir, 2000’li yılların başından itibaren değişmiş; Lübnan Başbakanı Refik Hariri’nin 2004 yılında ülkemizi ziyaretiyle ivme kazanan ikili ilişkilerimiz, karşılıklı ziyaretlerle günümüze değin güçlenmeye devam etmiştir. Türkiye ve Lübnan arasında 2004 yılında “Yatırımların Teşviki ve Karşılıklı Korunması Anlaşması” ile “Çifte Vergilendirmeyi Önlenmesi Anlaşması” imzalanmıştır. İkili ticaretimizin sahip olduğu esas potansiyelin iki ülkenin menfaatleri doğrultusunda değerlendirilebilmesini teminen, 24 Kasım 2010 tarihinde Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır. STA’nın ülkemizdeki onay süreci 11 Mart 2013’te tamamlanmıştır. Anlaşmanın hayata geçirilebilmesi için Lübnan tarafındaki onay sürecinin tamamlanması beklenmektedir. Lübnan ile 2011-2013 döneminde 1 milyar ABD Doları seviyesindeki ikili ticaret hacmi, bölgesel ve küresel siyasi/finansal/ekonomik krizler nedeniyle düşüş trendine girmiş, 2017 yılında ise, tekrar 1 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Son olarak 2018 yılı itibariyle ihracatımız ve ticaret hacmi olarak rekor düzeye ulaşmıştır.

Türkiye – Lübnan Dış Ticaret Göstergeleri (1.000 Dolar)

<i>Yıl</i>	Türkiye'nin İhracatı	Türkiye'nin İthalatı	Toplam Hacim	Denge
2008	665.055	178.781	843.836	+486.274
2009	688.681	108.800	777.481	+559.881
2010	618.318	228.536	846.854	+339.782
2011	718.257	282.744	1.001.001	+435.513
2012	845.970	176.393	1.022.363	+669.577
2013	818.643	187.740	1.006.383	+630.903
2014	782.586	139.960	922.546	+642.626
2015	722.591	67.228	789.819	+655.363
2016	734.686	81.805	816.491	+652.881
2017	889.313	131.205	1.020.518	+758.108
2018	901.100	169,556	1.070.656	+731.544

Trademap-directdata (2019 mart)

İki ülke arasındaki ticaret sürekli olarak ülkemiz lehine fazla vermektedir.

Türkiye'nin İhracatı:

Lübnan'a olan ihracat, bir önceki yıla göre %1,3 artışla yaklaşık 901 milyon dolar olmuştur.

Başlıca İhraç Ürünleri (1.000 Dolar)

gtip	Ürünler (ilk 15)	2016	2017	2018
7113	Mücevherci Eşyası	61.617	74.634	66.158
7214	Demir/Çelik Çubuklar	9.266	32.262	65.976
1905	Kek. Bisküvi	36.941	39.801	35.987
8703	Otomobil	11.927	26.075	34.790
0302	Balık (Taze/Soğutulmuş)	24.806	27.385	27.924
7216	Demir/Alaşımız Çelikten Profil	10.122	16.586	18.081
4410	Yonga Pano Vb. Levhalar	6.853	11.646	13.022
6104	Kadın/Kız Çocuk İçin Takım Elbise	2.311	8.928	12.404
0802	Diğer Kabuklu Meyveler (Taze/Kurutulmuş)	11.567	12.285	12.074
9403	Diğer Mobilyalar (büro, mutfak, yatak odası için)	9.656	12.064	11.648
7213	Demir/Çelik Filmaşın (Sıcak Haddelenmiş, Rulo Halinde)	1.665	11.713	11.636
2710	Petrol Yağları	8.433	22.013	11.413
5702	Dokunmuş Halılar	11.338	11.796	10.970
1512	Ayçiçekyağı	17.047	12.229	10.090
6204	Kadın/Kız Çocuk İçin Takım, Takım Elbise	14.971	18.277	9.791
	Genel Toplam	734.686	889.313	901.100

Trademap-directdata (2019 mart)

Lübnan'a olan ihracatımızda mücevherat, demir/çelik çubuklar ve kek/bisküvi ilk sıralarda bulunmaktadır. Lübnan'ın 2017 yılı ithalatında Türkiye 6. sırada yer almıştır. Ülkenin toplam ithalatı içindeki payımız ise %4,2 oranında olmuştur. Türkiye'den Lübnan'a yapılan ihracatın, 2015-2018 döneminde artış trendinde olduğu görülmektedir.

Lübnan'dan Yapılan İthalat:

Lübnan'dan en çok hurda demir ve işlenmemiş altın ithal edilmektedir.

Başlıca İthal Ürünler (1.000 Dolar)

gtip	Ürünler (ilk 5)	2016	2017	2018
7204	Demir/Çelik Döküntü ve Hurdaları	50.536	99.714	104.232
7108	Altın (işlenmemiş)	12.767	15.783	33.585
2809	Difosfor Pentaoksit; Fosforik Asit ve Polifosforik Asitler	0	0	8.094
7602	Aluminyum döküntü ve hurdaları	262	3.223	4.659
7801	İşlenmemiş kurşun	328	1.493	4.213
	Genel Toplam	81.805	131.205	169.556

Trademap-directdata

4. TÜRKİYE-LÜBNAN YATIRIM İLİŞKİLERİ

Ülkede enerji, toprak ve işgücü maliyetlerinin yüksek olması ve pek çok ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmış olması nedeniyle, sanayi yatırımları için Lübnan uygun bir tercih olarak değerlendirilmemektedir. Lübnan'da yapılacak yatırımlara, projeler itibarıyla değişik teşvikler verilmektedir (Lübnan Yatırım Kurumu - miktarları<http://investinlebanon.gov.lb/>). Teşvikler sektörlere ve bölgelere göre değişebilmektedir (örneğin: gıda işleme yatırımları IDAL tarafından vergi avantajı, işlenmiş gıda taşımacılığı için AgroMap Programı dahilinde ro-ro desteği, sanayi yatırımlarında ar-ge desteği gibi)

Türk Müteahhitlik Firmalarının Faaliyetleri:

Bugüne kadar, ilk olarak STFA Enerji Telekomünikasyon Sanayi ve Ticaret A.Ş. Lübnan Hidrolik ve Elektrik Kaynakları Bakanlığı adına CDR tarafından ihale edilen 21 milyon Dolarlık enerji nakil sisteminin geliştirilmesi, (Deir Nbough - Ksara arası, Havai Yüksek Gerilim Nakil Hattının Genişletilmesi) projesi işini (1997) almıştır. Proje 2000 yılı başında tamamlanmıştır.

Yine STFA Deniz İnşaatı İnşaat San. ve Tic. A.Ş. Lübnan'da ikinci ihalesini 2003 yılı Nisan ayında kazanmıştır. Sayda Şehri atıksu arıtma tesisinin denize boşaltımı ile ilgili projenin maliyeti 10,3 milyon dolardır.

2002 yılında ÖZDİL Enerji Taahhüt, Ticaret ve Sanayi A.Ş. firması 5,9 milyon dolar tutarında bir enerji nakil projesini kazanmıştır. 2005 yılında tamamlanmıştır.

Kutay Grup İnşaat TİKA tarafından Lübnan'a hibe olunan Türk Trauma ve Rehabilitasyon Merkezi yapımına Haziran 2009 tarihinde başlamıştır. Proje tamamlanmış ancak henüz hizmete açılmamıştır.

Şükrü Uzun İnşaat Mühendisi de CDR tarafından ihale olunan Kuzey Lübnan'daki Lübnan Üniversite Kampusu inşaatına Aralık 2009 tarihinde başlamıştır. Proje tamamlanmıştır.

Miteng Mühendislik Bilgisayar Danışmanlık Ticaret A.Ş. 10 Mart 2015 tarihinde 66 kV enerji nakil hatları danışmanlık projesini başlamış olup, 27 Haziran 2016 tarihinde tamamlanmıştır.

Son olarak, DvK ve Limak İnşaat ile birlikte taşaron olarak 8.2 milyon dolar tutarında ABD Beyrut Büyükelçiliği Geçici İnşaat Destek Tesisleri projesini kazanmıştır. Ayrıca 2019 yılı içinde Nuro-Özlatın ortaklığı 200 milyon ABD Doları seviyesinde bir baraj inşaat projesi üstlenmiştir. Aynı projenin teknik denetim hizmeti de yine iki firmamız tarafından (TemelSu/Su Yapı) üstlenilmiştir.

Türkiye – Lübnan arasında Ro-Ro ve Feribot Seferleri :

Suriye krizinden dolayı Türkiye – Lübnan arasında karayolu taşımacılığı yapılamadığından 2012 yılı Haziran ayından buyana deniz taşımacılığı özellikle Ro-Ro ve feribot seferleri başlatılmıştır. Söz konusu seferler Lübnan Trablus limanı ile Mersin Taşucu limanı arasında haftada 3 sefer olarak devam etmektedir.

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller:

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller aşağıdaki belirtilmektedir.

- Hava Ulaştırma Anlaşması (16 Eylül 1947)
- Turizm İşbirliği Anlaşması (18 Eylül 1968)
- Ticari, Ekonomik, Sınai, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması (10 Ekim 1991)
- Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması (19 Aralık 1994)
- Denizcilik Anlaşması (19 Aralık 1994)
- Tarım Alanında İşbirliği Protokolü (12 Mayıs 2004)
- Bayındırlık İşleri ve Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Protokolü (12 Mayıs 2004)
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (12 Mayıs 2004)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (12 Mayıs 2004)
- Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı (11 Ocak 2010)
- Sağlık Alanında İşbirliği Anlaşması (11 Ocak 2010)
- Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İşbirliği (Çerçeve) Anlaşması (11 Ocak 2010)
- Vizelerin Karşılıklı Olarak Kaldırılması (11 Ocak 2010)
- Ormancılık Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı (11 Ocak 2010)
- Gemi Adamlarının Eğitim, Belgelendirilme ve Vardiya Standartları Uluslararası Sözleşmesi Çerçevesinde Belgelerin Karşılıklı Olarak Tanınmasına İlişkin Mutabakat Zaptı (11 Ocak 2010)
- Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması (STA) (24 Kasım 2010) (**Lübnan tarafının iç onay sürecini tamamlamamış olması nedeniyle henüz yürürlüğe girmemiştir**).

KUK: 1994 yılında imzalanan Karayolu Taşımacılığı Anlaşmasıyla ihdas edilen Kara Ulaştırması Karma Komisyonunun (KUK) son toplantısı 26-27 Şubat 2013 tarihlerinde Ankara’da yapılmıştır.-**KEK:** Taraflar arasında 1991 yılında imzalanan Ticaret, Sınai, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması uyarınca Türkiye-Lübnan Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) ihdas edilmiştir. KEK Toplantılarının üçüncü ve son toplantısı Mayıs 2009 tarihinde Beyrut’ta gerçekleştirilmiştir.-**ÇVÖ:** İki taraf arasında 12 Mayıs 2004 tarihinde imzalanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması 17.08.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak 1 Ocak 2007 tarihinde uygulamaya başlanmıştır.

YTKKA: Ankara’da 12 Mayıs 2004 tarihinde Ankara’da imzalanan ve 3/2/2005 tarihli ve 5298 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ve Bakanlar Kurulu’nca da 12/12/2005 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti ve Lübnan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Teşviki ve Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşma" 28.12.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı: Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ile Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları TBMM Genel Kurulu gündemindedir.

STA: 24 Kasım 2010 tarihinde imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması’nın (STA) yürürlüğe girmesi için tarafların iç hukukları uyarınca gerekli prosedürlerini tamamlamaları gerekmektedir. “Türkiye-Lübnan STA’sının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” 24 Ocak 2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış ve akabinde sözkonusu Anlaşma, 30 Nisan 2013 tarihli Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış ve böylece ülkemiz bakımından iç onay süreci tamamlanmıştır. Anlaşmanın hayata geçirilebilmesi için Lübnan tarafındaki iç onay sürecinin tamamlanması (Parlamento Onayı) beklenmektedir.

5. LÜBNAN DIŞ TİCARETİ, PAZAR BİLGİLERİ

Genel:

Dış ticaret politikası liberaldir ve özel sektör ağırlıklıdır. Ancak, Lübnan önemli miktarda dış ticaret açığı veren bir ülkedir. Veriler son iki yıl için bile değerlendirildiğinde her yıl 16-17 milyar ABD Dolarına ulaşan bir dış ticaret açığı olduğu görülmektedir. Bu açığın finansmanı, yurt dışında yerleşik Lübnanlıların her yıl ülkeye gönderdikleri dövizlerde son yıllarda kaydedilen azalma ile daha güçleşmiş ve ülke için taşınması daha zor bir hale gelmiştir. Bu gelişmeye alt yapı eksikliği yanında bölgede yaşanan siyasi istikrarlılıkların bir sonucu olarak istenildiği gibi arttırılamayan turizm gelirleri de eklendiğinde tablo daha ağırlaşmaktadır.

Bu durumun bir sonucu olarak ülkenin daha önce akdetmiş olduğu anlaşmalar kapsamındaki tavizli rejimlerin dahi tartışma konusu edildiği bir korumacı yaklaşım günden güne güç kazanmaktadır.

	ÜLKENİN TOPLAM İHRACATI (\$)	ÜLKENİN TOPLAM İTHALATI (\$)
2017 Yıllık	2.843.535.997	19.582.209.460
2018 Yıllık	2.951.825.028	19.979.509.248
2019 Ocak-Şubat	535.842.447	2.768.920.627

	2018 ÜLKENİN TOPLAM İHRACATI (\$)	2019 ÜLKENİN TOPLAM İHRACATI (\$)	2018 ÜLKENİN TOPLAM İTHALATI (\$)	2019 ÜLKENİN TOPLAM İTHALATI (\$)
Ocak	283.021.885	235.711.263	1.705.179.975	1.404.646.136
Şubat	248.302.573	300.131.184	1.435.089.057	1.364.274.491
Mart	282.630.608		1.669.130.555	
Nisan	256.322.631		1.563.812.365	
Mayıs	253.503.196		1.590.817.246	
Haziran	214.855.387		1.616.134.418	
Temmuz	218.030.510		2.318.011.844	
Ağustos	228.931.816		1.820.062.640	
Eylül	213.560.408		1.437.807.441	
Ekim	264.504.383		1.718.119.797	
Kasım	242.134.972		1.536.468.885	
Aralık	246.026.659		1.568.875.025	
Toplam	2.951.825.028	535.842.447	19.979.509.248	2.768.920.627

Kaynak: Republic of Lebanon Customs Administration

İthalat:

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 10 Ürün (ABD Doları)			
GTIP 6 Kodu**	GTIP 6 Adı	2017 Yıllık	2018 Yıllık
2710.19	Mineral yakıtlar,mineral yağlar ve müstahsallar/Diğer yağlar ve müstahzarlar	2.778.108.960	2.378.135.059
2710.12	Mineral yakıtlar,mineral yağlar ve müstahsallar	1.190.293.519	1.424.628.259
3004.90	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	894.570.530	826.638.404
7108.12	Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)	646.291.120	687.416.853
8703.23	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm3 < silindir= < 3000 cm3)	696.713.218	553.011.272
8703.24	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (3000cm3 < silindir hacmi)	494.009.037	483.785.092
0102.90	Canlı sığır/Sığır (damızlık olmayanlar)	287.500.768	381.209.000
7214.20	Demir/çelik çubuklar (sıcak haddeli, dövülmüş, burulmuş, çekilmiş)	231.379.561	330.336.313
8502.11	Dizel/yarı dizel motorlu elektrojen grupları; güç= < 75kVA	-	228.317.803
3002.15	Serumlar, diğerbağışıklık sağlayan ürünler/insanlar için kullanılan aşılarda	101.763.624	222.511.540

Kaynak: Republic of Lebanon Customs Administration

İthalat Yapılan Ülkeler (1.000 \$)

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 15 Ülke (\$)			
Sıra	Ülke	2018 Yıllık	% Pay
1	ÇHC	2.048.129.240	10,3%
2	YUNANİSTAN	1.707.857.984	8,5%
3	İTALYA	1.590.557.852	8,0%
4	ABD	1.438.260.567	7,2%
5	ALMANYA	1.168.605.676	5,8%
6	T Ü R K İ Y E	948.599.616	4,7%
7	FRANSA	709.217.046	3,5%
8	BAE	588.451.625	2,9%
9	RUSYA FEDERAYONU	567.379.418	2,8%
10	MISIR	548.693.750	2,7%
11	İSPANYA	533.661.357	2,7%
12	SUUDİ ARABİSTAN	502.453.786	2,5%
13	İSVİÇRE	453.109.577	2,3%
14	BİRLEŞİK KRALLIK	451.635.437	2,3%
15	UKRAYNA	396.388.886	2,0%
	Liste Toplamı	13.653.001.817	68,3%
	Genel Toplam	19.979.509.248	100,0%

Kaynak: Republic of Lebanon Customs Administration

Lübnan'ın en çok ithalat yaptığı ülke Çin'dir. Diğer tedarikçi ülkeler; Yunanistan, İtalya, ABD, Almanya ile birlikte Ülkemiz de önemli tedarikçi ülkeler arasında yer almaktadır. İkinci sırada yer alan Yunanistan'dan yapılan ithalatın çok büyük bölümü yakıtlardan (transit) oluşmaktadır.

İhracat:

Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 10 Ürün (ABD Doları)			
GTIP 6 Kodu	GTIP 6 Adı (Türkçe)	2017 Yıllık	2018 Yıllık
7108.12	Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)	429.740.103	289.368.133
7102.31	Elmaslar (işlenmemiş/basit şekilde kesilmiş, yarılmış vb, sanayide kullanılmayan)	13.609.974	203.114.291
7204.10	Dökme demir döküntü ve hurdaları	95.703.490	113.369.171
7404.00	Bakır hurda ve döküntüler	80.639.213	88.259.609
7102.39	Diğer elmaslar (sanayide kullanılmayan)	67.538.900	81.589.901
3103.11	Fosfatlı mineral/kimyasal gübreler	46.439.144	61.787.319
4901.99	Basılı kitap,gazete,resim vb. baskı sanayi mamulu, el yazmaları	67.470.412	60.521.244
7113.19	Diğer kıymetli metal-kaplamalarından mücevherci eşyası	50.483.374	53.768.673
3004.90	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	47.190.812	51.757.424
3303.00	Parfümler ve tuvalet suları	46.211.432	43.054.611

Kaynak: Republic of Lebanon Customs Administration

Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 15 Ülke (\$)			
Sıra	Ülke	2018 Yıllık	% Pay
1	BAE	457.249.269	15,5%
2	SUUDİ ARABİSTAN	212.380.240	7,2%
3	SURİYE	205.319.747	7,0%
4	GÜNEY AFRİKA C.	173.990.584	5,9%
5	IRAK	147.236.149	5,0%
6	KATAR	133.393.038	4,5%
7	İSVİÇRE	130.730.654	4,4%
8	T Ü R K İ Y E	127.109.479	4,3%
9	ÜRDÜN	85.662.803	2,9%
10	KUVEYT	76.507.290	2,6%
11	MISIR	70.915.059	2,4%
12	ABD	63.485.509	2,2%
13	GÜNEY KORE	56.689.069	1,9%
14	İSPANYA	56.640.352	1,9%
15	FRANSA	51.204.805	1,7%
	Liste Toplamı	2.048.514.047	69,4%
	Genel Toplam	2.951.825.028	100,0%

Kaynak: Republic of Lebanon Customs Administration

Pazar ile İlgili Bilgiler:

Pazarın Yapısı

Lübnan'da hukuki altyapısının ticaret ve yatırım açısından oldukça elverişli olması ve yabancıların faaliyetlerine ilişkin kısıtlamaların bulunmaması Lübnan'da iş yapmayı kolaylaştırıcı unsurlardır. Lübnan, coğrafi ve nüfus olarak küçük bir ülke görünümünde olmasına karşın, ekonomik ve ticari açıdan stratejik bir konumdadır. Lübnan, sahip olduğu kalifiye insan gücü ve dünya ölçeğinde (başta ABD, Kanada, Latin Amerika, Avustralya ve Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere) ekonomik ve ticari/iş bağlantıları nedeniyle ülkemiz açısından büyük öneme sahip bulunmaktadır. Lübnan'ın önemini pekiştiren önemli hususlardan biri de ticaret, finans, kültür ve siyasal açıdan "Ortadoğunun Vitrini" olmasıdır. Nüfusun %88'i şehirlerde yaşamaktadır. Ayrıca genç bir nüfusa sahip olup, %68'i 15-64 yaş grubunda, %23'ü 0-14 yaş grubundadır.

Reklam/Tanıtım ve Promosyon

Lübnan'a her yıl Körfez Arap ülkelerinden (BAE, Katar, Suudi Arabistan) gelen çok sayıda zengin turist modayı ve gelişen trendleri buradan da takip etmektedir. Bu nedenle bir ürünün Lübnan'da markalaşması ve tanınması, diğer Ortadoğu pazarları açısından da önemli bir imajdır. Lübnanlı tüketicilerin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinden etkilendiği ve "büyük ülke", "kaliteli ürün" ve satış sonrası hizmet gibi imajları önemseydiği dikkate alındığında, özellikle marka ürün sahibi firmaların Lübnan'da doğrudan pazarlama ve tanıtım (reklam) faaliyetlerinde bulunmaları, markaların tanınmasına ve bu etkinin Körfez Arap Bölgesine yayılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca yaratılan bu imajın kalıcılığının sağlanması da önemli bir husustur. Beyrut'ta çok sayıda uluslararası reklam acentaları bulunmaktadır. Radyo ve televizyon yayınları popüler olmakla birlikte, görüntülü medya, billboard ve sinema reklamcılığı diğer kullanılan yöntemlerdir. 15 civarında günlük Arapça, İngilizce ve Fransızca gazete bulunmaktadır.

Dağıtım Kanalları

Lübnanlı alıcılar ve tüketiciler son derece bilinçli olup, uluslararası ticareti iyi bilmektedir. Pazarda Avrupa menşeli marka ürünleri tüketme alışkanlığı yaygındır. Bu noktada müşteri memnuniyeti ve ülke imajını ön plana çıkararak, satış sonrasında ortaya çıkabilecek sorunlarla yakından ilgilenmek ve tüketicilerin güvenini kazanmak son derece önemlidir.

Lübnan'a mal ithalatında (**gıda/hızlı tüketim ürünleri hariç**) “münhasır temsilcilik (exclusive agency)” uygulamasının bulunması ve pazarın çok büyük olmaması nedeniyle, ithalatın çok büyük kısmını yüzlerce ürünün ithal hakkını elinde bulunduran büyük sermaye sahibi gruplar yapmaktadır. Başka bir deyişle Lübnan'da sanayi de pek fazla olmadığı için bir anlamda “ithalatçı holdingler” büyük bir etkinliğe sahiptir. Büyük şehirlerde başlıca süpermarketler bulunmakta olup, gıda ürünleri açısından da küçük market ve bakkallar başlıca dağıtım kanallarıdır. Ayrıca Lübnan pazarı, Ortadoğu Arap ülkeleri ve Afrika Pazar için bir çeşit vitrin işlevi gördüğü için, Lübnanlı firmalarla birebir temas ve görüşmelerde bulunulması da son derece avantajlıdır. Lübnan'daki ithalatçı gruplar, birden fazla ülke menşeli çeşitli marka ve ürünü pazarlayabilmektedir.

Ambalaj ve Etiketleme

Özellikle gıda ve ilaç gibi ürünlerin açık bir şekilde etiketlenmesi ve menşenin gösterilmesi gerekmektedir. Tüketim ürünlerinde etiketlerin Arapça, İngilizce veya Fransızca olması kabul edilmektedir. Ürün etiketinde, içindekiler, üretim ve son kullanım tarihi, menşei ve ayrıca imalatçının ünvanı ve kalite standart bilgilerinin yer alması gerekmektedir. Lübnan'a ihraç edilecek ürünlerin ürünün yapısına, taşıma şekline ve iklim koşullarına göre güvenli bir şekilde paketlenmesi gerekmektedir. Etiketlerde İbranice ibareler bulunması ürünün ülkeye girişine engeldir ve piyasaya girmesi halinde ise toplatılma gerekçesidir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar:

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Lübnanlılar batılı yabancı şirketlerle çalıştıkları için Batı tarzı iş değerlerine aşinadır. Kartvizitlerin Arapça ve arka yüzünün İngilizce (yada Fransızca) olmasında fayda vardır. Ürünün zamanında alıcıya teslimi, satış sonrası hizmet, gıda ürünlerinin raf ömrünün (son kullanım/tüketim tarihinin) bitiminin çok öncesinde alıcıya teslim edilmesi, ürün paketi üzerinde gerekli olan arapça (ve ingilizce) uyarı yazı ve işaretlerinin bulunması, standart/kalite kontrol uygunluğu gibi kriterler pazardaki uzun vadeli ve olumlu firma imajı açısından önemlidir. Lübnan ziyareti öncesi veya bir iş görüşmesi yada ticari sözleşme imzalanması öncesinde Ticaret Müşavirliğimizle (telefon yada e-posta yoluyla) piyasa hakkında istişarede bulunulmasında fayda görülmektedir.

Para Kullanımı

Günlük harcamalarda Lübnan Poundu veya ABD Doları kullanmak mümkündür. Köklü ve yaygın bankacılık geleneğine sahip Lübnan'da, uluslararası bankacılık hizmetlerinin tamamı gerçekleştirilmekte, ancak, hemen her türlü işlemde değişen oranlarda ve nispeten yüksek komisyon alınmaktadır. Hesapların gizliliği esastır. Kredi kartı uygulaması çok yaygın olmamakla birlikte mevcuttur. Çek kullanımı çok yaygın değildir. Yurt dışına döviz transferine ilişkin kısıtlama bulunmamaktadır. (Lübnan Merkez Bankası: <http://www.bdl.gov.lb/>)

Pasaport ve Vize İşlemleri

Türkiye ve Lübnan, 2010 yılında vize uygulamasını karşılıklı olarak kaldırmıştır. Lübnan'a seyahat edecek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları 180 gün içinde 90 gün süreyle vizesiz giriş yapabilmektedir. Ancak, Boykot Yasası gereği, pasaportlarında İsrail'e giriş-çıkış damgası bulunan kişilerin ülkeye girişlerine izin verilmemektedir.

Ulaşım

Beyrut Uluslararası Havalimanında bekleyen taksilerin, konaklanacak otele ulaşımında kullanılması tavsiye olunmaktadır. Ülkede toplu taşıma sistemi mevcut değildir. Bu nedenle şehir içi ulaşımında kayıtlı taksilere (taksimetre uygulaması yoktur) ve daha çok son zamanlarda yaygınlaşmaya başlayan online ulaşılabilen taksi şirketlerine başvurmak en güvenilir çözümdür.

(Beyrut Ulusl. Havalimanı: <https://www.beirutairport.gov.lb/index.php?lang=en>)

Haftasonu Tatili

Cumartesi ve Pazar günleri haftasonu tailidir.

Devlet Kurum ve Kuruluşları: <http://www.dawlati.gov.lb/en/home>

Meslek Kuruluşları

Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu: <http://www.cci-fed.org.lb>

Beyrut Ticaret ve Sanayi Odası: <https://www.ccib.org.lb/en/>

Tripoli Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası: <http://www.cciat.org.lb/>

Saida Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası: <http://www.cciias.org.lb/>

Zahle Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası: <http://www.cciiaz.org.lb/english/index.php>

Beyrut Tüccarlar Birliği <https://www.beiruttraders.org>

Lübnan Sanayiciler Birliği: <http://www.ali.org.lb/>

Otomobil İthalatçılar Birliği : <http://www.aialiban.org/Dealer>

Ambalajcılar Derneği (LibanPack): <http://www.libanpack.org>

Lübnan İşadamları Derneği: <http://www.rdcl.org.lb/>

Diplomatik Temsilcilikler

Lübnan'a yapılacak iş ziyareti öncesinde, piyasanın güncel durumu ve ticarete dikkat edilecek hususlar hakkında Ticaret Müşavirliğimiz ile istişarede bulunulmasında fayda görülmektedir. Beyrut Büyükelçiliğimizin ve Ticaret Müşavirliğimizin iletişim bilgileri aşağıda sunulmaktadır.

T.C BEYRUT BÜYÜKELÇİLİĞİ

Adres: Rabieh, Zone II, 1st Street, Metn,
Lebanon

Telefon: +961 (4) 52 80 60-63

Faks: +961 (4) 40 75 57

E-mail: ambassade.beyrouth@mfa.gov.tr

Web: <http://beyrut.be.mfa.gov.tr/>

T.C BEYRUT BÜYÜKELÇİLİĞİ

TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Adres: Riad El Solh Str. Abdel Razzak

Bldg. 1st Floor - Postal Code: 2011-

5001 Central District, Beirut- LEBANON

Tel: +961-1-99 19 81

Fax: +961-1-99 19 82

E-mail: beyrut@ticaret.gov.tr

LÜBNAN BÜYÜKELÇİLİĞİ-ANKARA

Adres: Büyükesat Mah. Kızılkulesi Sok.No: 44- GOP - Ankara

Telefon : 0312 / 446 74 85 Faks : 0312 / 446 10 23